

**Ба шурои диссертационии 6D.KOA-071
назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории
Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни
(ш.Душанбе, хиёбони Рудакӣ 121)**

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи Назарзода Абдузоир Жуманазар дар
мавзуи «Методикаи баланд бардоштани сифати дониши хонандагон аз
фанни химия бо ёрии маводҳои дидактикии ёрирасон» барои дарёфти
дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.4.
Назария ва методикаи таълиму тарбия (5.3.4.4. Назария ва методикаи
таълими химия (таҳсилоти миёнаи умумӣ)) пешниҳод гардидааст.**

Автореферати диссертатсияи Назарзода Абдузоир Жуманазар дар
мавзуи «Методикаи баланд бардоштани сифати дониши хонандагон аз
фанни химия бо ёрии маводҳои дидактикии ёрирасон» барои дарёфти
дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.4. Назария ва
методикаи таълиму тарбия (5.3.4.4. Назария ва методикаи таълими химия
(таҳсилоти миёнаи умумӣ)), пешниҳод гардидааст, аҳаммияти калони
илмиро доро мебошад.

Дар шароити рушди ҷамъияти ҳозира талабот ба сифати таълими
хонандагон, сатҳи дониш ва маҳорати онҳо то рафт баланд мегардад.
Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқи концепсияи азнавсозии таълим, даъват
менаомояд, ки сифат ва муваффақиятнокии таълими фанҳои табииро баланд
бардошта, нақши онҳоро дар ҳамгирӣ байнифанӣ, ташаккули ҷаҳонбинии
илмӣ, маърифати умумӣ, рушду тараққи ҳамаҷонибаи шахсияти
таълимгирандагонро таъмин намояд. «Ҷиҳати аз бар намудани мазмун ва
ичрои ҳадафҳои кулӣ, зарур аст, ки муҳтаво ва мазмунҳои таълими химияро
дида баромада, онро бо донишҳои зарурии конкретӣ такмил карда ва далоили
иллату натоиҷи онро омӯзем ва аз натиҷа ва ҷамъбасти системавӣ истифода
карда тавонем. Зимни омӯзиши химия ҳар чизе, ки марбут ба химия ва
таълиқи он дар ҳаёт лозим аст онро аз бар кардан лозим аст». Дар стандартҳои
муносибатҳои нав ба таълим пешниҳод шудаанд, ки ба мазмун ва мақсади
таълим мувофиқ буда, ба ҷанбаҳои башардӯстӣ, таълими равиҷӣ ва таваҷҷуҳ
ба шахсият, дар хонандагон ташаккул додани мустақилият, маҳорати
истодагарӣ намудани нуктаи назари худ ва шунида тавонистани фикри
дигарон муошират ва ғайра аҳаммияти махсусан калон ироа мегардад.

Сарфи назар аз ин ҳама корҳо дар муҳити педагогии муассисаҳои
таълимӣ солҳои охир нофаҳмиҳо, низоъҳо ба мушоҳида мерасанд, ки
натиҷааш рафтани хонандагон ба дигар муассисаҳои таълимӣ мебошад.

Ҳангоми мутобиқ шудани хонандагон ба муҳити муассисаи таълимии дигари онҳо ба мушкилиҳо дучор шуда асабонӣ мешаванд. Аз ин ҷо дар шароити ҳозира принципи ҳамкориҳои муассисаи таълимӣ, оила ва ҷамъият, ки дар асоси Концепсия дар бораи кӯдак қабул шудааст, аҳаммияти муайянкунанда мебозад. Дар системаи иҷтимоӣ – ҳуқуқӣ дар назди ҷамъият, бартарӣ ба кӯдак ва оила, шахсияти ғаёол ва рушдбанда дода мешавад. Имрӯз проблемаи мутобиқ нашудани хонандагон ба муҳити муассисаҳои таълимӣ ва ғайраҳо хеле муҳим аст. Инро бояд оила, муассисаи таълимӣ, ҷамъият, аз он ҷумла омӯзгорони химия фаҳманд ва сари вақт пешгирӣ намоянд.

«Омӯзгорон дар баъзе вақтҳо, нафаҳмида ҳолатҳои низоъандозиро истифода мебаранд, ки дар хонандагон ҳисси ҳафашавӣ ва пастзаниро ба вучуд меоранд. Дар натиҷа ин низоъҳо ба муҳолифатҳо оварда мерасонад. Барои ба ин вазъиятҳо роҳ надодан, ба омӯзгор лозим аст, ки аз рӯйи имконият ба низоъҳо дохил нашуда ба онҳо ҷавоб нагардонад, ба хонандагони худ муносибати хуб, ҳурмату эҳтиром, диққат, ҳамдардӣ, шавқу ҳавас зоҳир намояд».

Мақсади таҳқиқот: Аз ҷиҳати назариявӣ ва амалӣ асоснок намудани нақши маводи дидактикии ёрирасон дар баланд бардоштани сифати дониши хонандагон аз химия.

Таҳқиқоти илмӣ диссертант аз навгонҳои зерин иборат мебошад:

- муайян карда шуд, ки бо истифода аз технологияи мутобиқгардони таълим метавонем сатҳи сифати дониши хонандагони синфҳои 8-9 – ро аз химия дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ баланд бардорем;

- системаи методие кор карда шуда дар шароити камчинии вақт таълимӣ низ метавонад ба ташаккули ғаёолияти таълимӣ – маърифатии хонандагон ёрӣ расонад;

- системаи методӣ, метод ва воситаҳои таълимро дар бар гирифта натиҷанокии омӯзишро таъмин мекунанд.

Дар муқаддима мубрами мавзӯи таҳқиқот дараҷаи таҳқиқи мавзӯи илмӣ, мақсад, вазифа, объект, фарзия, марҳила ва давраҳои таҳқиқот, асосҳои назариявӣ, навгонҳои илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва амалии рисола, саҳми шахсии муаллиф, дараҷаи эътимодноки таҳқиқотӣ, тасниф ва амалисозии натиҷаи диссертатсия барраси шудааст.

Вақти зиёд мафҳуми «технология» аз дастгоҳи мафҳумҳои нави педагогӣ берун монда буд ва ба забони техникӣ дохил мешуд. Гарчанде аҳаммияти аниқ он «омӯзиши маҳорат» (устогӣ) буда, ба ҷунин вазифаҳои педагогӣ зид нест: навиштан, тасвир, фаҳмондадихӣ, пешгӯӣ ва ба лоиҳадарории равандҳои педагогӣ.

Вобаста ба зарурати аниқ намудани иттилоот маънидодкуниҳои зиёди мафҳуми «технология» пайдо шудааст.

У. Зубайдов ва С. Холназаров шаҳр медиҳад, ки: «технология ин усул ва воситаҳои мебошанд, ки дар саноат ва сохтмон мавриди истифода қарор дода мешаванд ва инчунин равишу корхоро такмил мекунанд.

Дар энсиклопедияи калони Россияи советӣ: «Технологияи педагогӣ – ин системаи балоихадарорӣ ва истифодаи амалии ба ин монанди қонуниятҳои технологияи педагогӣ, мақсадҳо, принципҳо, мазмун, шакл, методҳо ва воситаҳои таълим ва тарбия мебошад, ки сатҳи баланди муваффақиятнокӣ, аз он ҷумла ҳангоми дар оянда азнавҳосилкунӣ ва зиёдкунӣ онро кафолат медиҳад».

С.А. Маврин чунин мефармояд: «Аз нуктаи назари таълим ва натиҷаҳо бояд дар зер технологияи таълим ҷамъи амалиётҳои пайдарпай якдигарро ивазкунандаи таълимдиҳанда бо истифодаи таҷҳизоти хоси барои гурӯҳи хонандагон тайёр кардашуда ва ҳосил кардани арзишҳо, фаҳмида шавад».

Зимни омӯзиши адабиёти илмӣ-тадқиқотӣ мо ба як қатор технологияҳои педагогӣ бархӯрд кардем, ки онҳо бо номҳои зерин ёд мешаванд: технологияи таълим, технологияи тарбия, технологияи омӯзиш, технологияи анъанавӣ, технологияи муаллифӣ ва амсоли инҳо.

Ба фикри Н.Е. Кузнетсова: «Технология – ин фаъолияти мақсаднокест, ки ҷудо намудани раванди таълимиро ба якҷанд давраҳо тавсия менамояд, дар ҳар кадоми он вазифаҳои муайян ба воситаҳои аниқ нишон додашуда ва усулҳои ба онҳо расидан ҳал карда мешавад». Технология аз рӯи А.К. Маркова: «ин тарзи амалӣ намудани амсилаҳои (моделӣ) мураккаби таълим бо роҳи ҷудо намудани он ба системаи пайдарпай ва баҳамалоқамандии амалиётҳо, расму қоидаҳо мебошад, ки барои расидан ба натиҷаҳои баланд равона карда шудаанд».

Дар энсиклопедияи педагогии Россия В.П. Беспалко технологияи педагогиро чунин таъриф медиҳад: «мазмунӣ воситаҳо ва методҳои азнавҳосилкунӣ равандҳои назариявӣ асоснокӣ таълиму тарбия, ки барои самаранок амалӣ кардани мақсадҳои гузашта шуда имконият медиҳанд».

Дар баробари муваффақият ва ҷанбаҳои мусбат чанд нуктаро ҷиҳати тақмили пурраи рисола пешниҳод менамоям:

1. Истифодаи усули маводҳои дидактикӣ аз ҷанбаи химия бо ёрии баланд бардоштан ба воситаи ҳалли масъалаҳои душвор дар диссертатсия оварда нашудааст.

2. Баъзе ҳаҷмиҳои техники дар рисола дида мешавад, ки ислоҳи онҳоро ба манфиати кор медонем.

3. Ҷадвалҳои арзёби дар алоҳидаги нишон дода шуда, пасон дар ҷадвали умумӣ дар карда шавад.

Умуман бояд таъкид кард, ки камбудии ҷойдошта сохти рисолаи мазкурро каста намегардонад ва ислоҳи ҳамачонибаи онҳо ба диссертатсия аз манфиат ҳолӣ нест. Диссертатсияи Назарзода Абдузоир Жуманазар дар сатҳи баланди илмию назариявӣ ва амалӣ бо назардошти талаботи замон таълиф гардида, дар таълифи рисолаи илми мустақилияти муаллиф баръало эҳсос карда мешавад ва корро анҷомшуда ҳисобидан мумкин аст.

Диссертатсияи Назарзода Абдузоир Жуманазар дар мавзуи «Методикаи баланд бардоштани сифати дониши хонандагон аз ҷанми химия бо ёрии маводҳои дидактикии ёрирасон» ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мувофиқат мекунад. Метавон рисолаи мазкурро барои дифоъ ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-071 назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.4. Назария ва методикаи таълиму тарбия (5.3.4.4. Назария ва методикаи таълими химия (таҳсилоти миёнаи умумӣ)) пешниҳод кард.

д.и.п, профессори кафедраи таҳсилоти томақтабӣ ва кори иҷтимоӣ
Муассисаи давлатии таълимии

«Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи
Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ»

Изатова Муҳабат Иноятвна

Маълумот барон тамос:

Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Кӯлоб, маҳалаи Абдулло Мусо, хонаи 35.
Тел: 918-26-35-35.

Имзои доктори илмҳои педагогӣ
Изатова М.И.- ро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсус:

Давлатзода М.А.

Суроғай муассиса:

735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Кӯлоб, кӯчаи С. Сафаров 16

Тел: (+992 3322) 2-35-06, 2-35-09

E-mail: info@kgu.tj

« 22 » 08 соли 2026

